

DEINE-MEU – J.J. Cremer

Geschreven in september 1855.

Handschrift Deine meu : Een Betuwsche novelle. Door de Koninklijke bibliotheek in 1952 gekocht van Antiquariaat Gijsbers en Van Loon te Arnhem (cat. 84, nr. 18). 23 fol.
Aanvraagnummer: KW 134 B 11 / 12. Aanvraagnummer: KW CREM 2.

1e druk in: De Geldersche Volksalmanak, 1856. Arnhem : A. Nijhoff & Zn., p. 103 e.v.

2e druk in: Betuwsche novellen. Haarlem : De erven Loosjes, 1856. Deel 2. p. 29-84.

3^e druk in: Leesmuseum, 1857, deel 4. p. 172-219

4e druk als: feuilleton in De oostpost (Soerabaya) van 15 en 18 juni 1857.

5e druk in: Betuwsche novellen. Haarlem : De erven Loosjes, 1860. 2e druk. p. 90-123

6e druk in: Betuwsche novellen. Haarlem : De erven Loosjes, 1869. 3^e druk.

7e druk in: Romantische werken, dl. 1. Leiden : P. van Santen, 1877.p.65-90

8e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden : A.W. Sijthoff, 1887. 6e druk.

9e druk in: Leidsche herdrukken. Leiden : A. W. Sijthoff, 1905-1908. no. 10: 't Hart op de Veluw - Deine-Meu - Van binnen en van buuten

Vertaling:

In: Le foyer des familles, 1860. Vertaling Abt Caruel. Met ill.

In: Scenes villageoises. Paris etc. : H. Casterman, 1861. p. 7-59.

Holländische Novellen : nach dem Niederländischen von W. Lange, Fr. Schnettler und A. Steinbach. Leipzig: Druck und Verlag von Philipp Reclam jun, [1880]. 613 p. p. 516-651: Tante Dina.

Advertentie in Algemeen Handelsblad van 10 december 1856:

GELDERSCHE VOLKS-ALMANAK
VOOR HET JAAR 1856,
onder Redactie van Mr. Is. AN. NIJHOFF.

INHOUD VAN HET MENGELWERK: PROZA. Een blik op de Markt en het St. Walburgplein te Arnhem, door den Redacteur. — Correspondentie over de liberalen en het liberalisme. — Ontvoering eener non uit het klooster bij Wamel. — Deine meu, Betuwsche novelle door J. J. CREMER. — Een gelukkig Dorpje, door den Ouden Heer SMITS. — Wandelingen door de Gemeente Epe, door HAASLOOP WERNER. — Redenoasie oaver de belastink op 't gemoal, enz. — POEZY. Wolfhees, door S. J. v. D. BERGH. — De Ridder van Roodentoorn, door JONCKERS. — De Oude Spinster en de Veerschipper, door QUACK, enz., enz.

Met vier fraaije Steendrukplaatjes, wordt heden uitgegeven bij de Boekhandelaren Is. AN. NIJHOFF EN ZOON, te Arnhem. De Prijs is 75 Cents, in Carton 90 Cents. (18966)

Bespreking in: Vaderlandsche letteroefeningen. Jaargang 1856, p. 52:

Aangenamer dan op die zoo donkere zijde te zien, is het ons op lichtzijden in het Geldersche volksleven te staren. Zulk eene lichtzijde wordt ons door den Heer J.J. CREMER te aanschouwen gegeven, waar hij in 'Deine-meu' ons eene eenvoudige boerin schetst, die, vreemd van kwezelarij en uiterlijk vertoon, rijk is in werken van waarachtige liefde. Dit stukje, dat voor het grootste gedeelte in den Betuwschen tongval is geschreven, onderscheidt zich door losheid en natuurlijk gevoel, die grond geven om van den jeugdigen Schrijver, indien hij in dit *genre* zich wil oefenen, in het vervolg veel goeds te verwachten. 'Vrijheid en Verdrukking', eene schets uit het Graafschap, van ARNOLD DE V, dat, deels in het daar gesproken dialect is geschreven, is noch wat vorm, noch wat inhoud betreft, met de novelle van CREMER te vergelijken. Intusschen verdient ook dit stuk, zoowel als 'En redenoasie oaver de belastink op 't gemoal' (Hoogveluwsche tongval), waarin over de algemeene bedilzucht onzes tijds op niet ongeestige wijze wordt geklaagd, en, eene belasting op dat gemaal als een probaat middel wordt voorgesteld, waarvan in een gepast voorbeeld uit vroeger tijd de kracht wordt bewezen. Zij die belang stellen in onze Nederduitsche taal, zullen dergelijke stukjes, waartoe ook 'Scheppen Herman' behoort, met genoegen lezen. En van die zijde zijn Provinciale Volks-Almanakken, waarin dergelijke proeven voorkomen, zeker niet te verwerpen.

Wat voor 't overige de verzen betreft die hier voorkomen - deze behooren tot het zwakste gedeelte van den Gelderschen Volks-Almanak, maar hoe het mogelijk is dat zoutelooze rijmen als die van T.C.S. hier eene plaats kunnen vinden, bekennen wij niet te begrijpen.

Feuilleton in de Oostpost van 15 juni 1857:

DEINE-MEU. <i>Novelle van J. J. CRAMER.</i> Het was een bitter koude Decemberdag, toen op den landweg tusschen E. en D. een rijtuig met twee kloeke paarden bespannen over de hard bevrozene sneeuw rolde. Wie de man was die in dat rijtuig zat, vernamen wij niet, maar wel had Deine-Meu, die de hoeve <i>het Uiversnest</i> bewoonde — 't welk juist aan den weg lag — gezien, dat de mins in 't rijtuig, zien koetsier had oorgetikt, waarop deze met de zweip had achterum gesloagen, zoodat 'n jungske van vijf of zes jaar, dat achter op stong, en met zien verkleumde henjes 'n iesder of 'n ding had vastgehouden, van de tree af, en veur dood op den weg was neergevallen. Dat had Deine-Meu gezien, en Deine-Meu was 'n mins dat meer gevuul in 't lief had, dan de meisten van 't dorp wisten. Deine-Meu zei niet veul, da's waar; Deine-Meu lachte sints joaren niet meer; da's waar. Deine-Meu had, in d'r tied mennig en een met de kous op de kop noar huus loaten gaan, en as ze nou van trouwen of trouwerij heurde, keek ze grommig; da's ook waar. Maar — zei ze niet veul, Deine-Meu dacht: bëter gezwëgen dan gekheid geproat¹⁾; da's waar. Lachte ze sints joaren niet meer, Deine-Meu had alles ook weg zien gaan wat 'r lief was gewëst; vader en moeder en bruurs en zusters, en alleen een vierjarig meisje, 'n bruurs kiend, was overgeblëven, dat zij noa zich nam. As alles in 't schip geet wai lief hebt, en ai dan moerzalg allinnig op wal blijft, dan ku'j 't lagchen wel loaten; da's waar! Keek ze grommig, as ze van trouwen heurde.... Deine-Meu had ook zoo hier en daar eens gekeken, en	gezien, dat de mansluu, as de eerste gloed 'r af was, dukkels bullebakken waren, en de vrouwlui as de melk afgereumd was, zoo schroal kosten wëzen: da's waar. En had Deine-Meu, Hannes, en Tounis en Èvert met de kous op de kop noar huus loaten gaan, zij had Meichel niet vergëten, die, toen zij achttien en hij negentien jaar was, met die fransoos Napoleon noar Rusland was getrokken, van waar ie nooit was 't huus gekommen. Ze had 'n niet vergëten; umdat ie de eenige was gewëst, die 'r gevraagd had toen ze nog maar 't afhankelikke dèrn was, en de anderen woaren gekommen toen ze boas van de boel was, maar minder noar Deine-Meu dan wel noar 't Uiversnest hadten gekeken. Da's ook waar. Deine-Meu had meer gevoel, dan de meisten van het dorp meenden. Den schamel gekleeden jongen, door den koetsier van het rijtuig zoo onzacht getroffen, had zij zien vallen, en terstond naar buiten getreden, naderde zij het knapje en vragde hem, wie hij was en waar hij te huis behoorde. De jongen gaf geen antwoord, maar schreeuwde van pijn en koude uit al zijn magt. Geurt!²⁾ riep de eigenaresse van 't Uiversnest haar bouw-knecht toe, bring jij dien stakkert is efkes noar binnen, de jong het 't biester te kwoad. De jong had het wel te kwaad, want, een geruimen tijd verliep er, eer hij door warmte, een weldige rust, benevens eenige versterking van binnen, in staat was, op de vragen zijner gastvrouw te antwoorden. „Waar kom ie van doen, jungske?“ vragde Deine-Meu eindelijk. „Van huus,“ antwoordde het kind. „Van huus? waar is oe huus manneke?“ „Bij voader.“ „Hoe heit oe voader, kerlje?“	„Tounis heit ie; moar hie kiekte altied zoo vuul, krek als 't x.“ „Wie is Tax?“ „Tax! wel Tax van noast ons, die iek en een in de been biet.“ „Maar oe voader zal toch niet bieten, jungske?“ „Nee, bieten dat duut is ook niet, moar sloan kan ie, ielken oavond krick woames, en as voader — zoo as Bart van noast ons zeit — bezoopen is, dan sleet ie nog harder, en as 'k dan mot greinen, of 'n hout griep en weerum sloai, dan wordt voader nog vuulder als vuul en nou...“ „En nou...“ herhaalde Deine-Meu vragend. „Joa, nou van merrege“, hernam het kind, was ik uut gewëst um, zoo as ze 't nuumen, kloere te hoalen, moar bragt de lège flesch 't huus, umdat ze niet langer poffen. Voader wier zoo vuul, dat ie me met 't heufd tegen de deur kwakte, en toen 'k begost te greinen, toen zei ie: Smerlap, zu'j den bek houwen!“ en toen 'k nog harder schrauwde, pakte voader mien in 't wammes en smet mien de deur uut.“ „He'c z'n leven!“ riep Deine-Meu. En toen, kerlje?“ „Toen greind'k nog veul harder en liep wa'k loopen kon, umd'k iek'reis dacht, da'k voader heurde. In 't iest kwien 't gevoer 't achter mien aan, 't goeng langs mien heer en toen zie 'k 'r achter opgekropen, en 'k meinde da'k dood was gegoen, moar nou... nou kan ie me toch niet kriegien... is 't wel...?“ „Oe voader...“ zeide Deine-Meu vragend; en op een knikken van het knapje schudde zij het hoofd en zuchtte: Tounis! Tounis!“
---	---	--

1) Poffen, borgen.
2) Rijtuig.

Leesmuseum, 1857, deel 4, p. 172:

DEINE-MEU.

Het was een bitter koude Decemberdag, toen op den landweg tusschen E. en D. een rijtuig met twee kloeke paarden bespannen over de hard bevrozene sneeuw rolde.

Wie de man was die in dat rijtuig zat, vernamen wij niet, maar wel had Deine-Meu, die de hoeve *het Uiversnest* (1) bewoonde — 't welk juist aan den weg lag — gezien, dat de mins (2) in 't rijtuig, zien (3) koetsier had oorgetikt (4), waarop deze met de zweip had achterum gesloagen, zoodat 'n jungske van vijf of zes jaar, dat achter op stong, en met zien verkleumde henjes (5) 'n iesder (6) of 'n ding had vastgehouden, van de tree af, en veur dood op den weg was neergevallen.

Dat had Deine-Meu gezien, en Deine-Meu was 'n mins dat meer gevuul in 't lief had, dan de meisten van 't dorp wisten.

Deine-Meu zei niet veul, da's waar; Deine-Meu lachte sints joaren niet meer; da's waar.

Deine-Meu had, in d'r tied, mennig en een met de kous op den kop noar huus loaten gaan, en as ze nou van trouwen of trouwerij heurde, keek ze grommig; da's ook waar.

Maar — zei ze niet veul, Deine-Meu dacht: « bëter gezwëgen dan gekheid geproat »; da's waar.

Lachte ze sints joaren niet meer, Deine-Meu had alles ook weg zien gaan wat 'r lief was gewëst; vader en moeder en bruurs en zusters, en alleen een vierjarig meisje, 'n bruurs kiend, was overgeblëven, dat zij noa zich nam.

« As alles in 't schip geet wai (1) lief hebt, en ai (2) dan moerzalg allinnig op wal blijft, dan ku'j (3) 't lagchen wel loaten; da's waar!

Keek ze grommig, as ze van trouwen heurde....

Deine-Meu had ook zoo hier en daar eens gekeken, en gezien, dat de mansluu, as de eerste gloed 'r af was, dukkels (4) bullebakken waren, en de vrouwlui as de melk afgereumd was, zoo schroal kosten wëzen: da's waar. En had Deine-Meu, Hannes, en Tounis en Èvert met de kous op de kop noar huus loaten gaan, zij had Meichel niet vergëten, die, toen zij achttien en hij negentien jaar was, met die fransoos Napoleon noar Rusland was getrokken, vanwaar ie nooit was 't huus gekommen. Ze had 'n niet vergëten: umdat ie de eenige was gewëst, die 'r gevraagd had toen ze nog

Algemeen Handelsblad, 30 april 1860:

Wij vermelden met genoegen, dat de verdienstelijke lettervruchten van onzen teregt gevierden Betuwsche Novellen schrijver J. J. Cremer ook in wijderen kring dan ons Vaderland worden verspreid. Dezer dagen verscheen namelijk in het bij de boekhandelaren le Clerc en Comp. te Parijs uitkomend tijdschrift „le Foyer des Familles” eene Fransche vertaling van twee zijner bekende Novellen, Wiege-Mie (*Marie au berceau*) en Deine Meu (*Tante Deine*), van den abt Caruel. Beide stukken, met platen geïllustreerd, zijn daarin met veel zorg overgezet en, hoewel het geene gemakkelijke taak was om daarbij den geest van den gevoelvollen schrijver terug te geven, is de vertaler daarin echter boven verwachting geslaagd.

Middelburgsche courant, 3 mei 1860:

In het te Parijs uitkomend tijdschrift Le foyer des familles komt eene vertaling voor van twee novellen van den heer J. J. Cremer: **Wiege-Mie** en Deine-Meu. Beide stukken zijn met platen geïllustreerd en met zorg vertaald door den abt Caruel.

Afbeelding van Cremer bij uitgave van Loosjes 1860. 2^e druk van de Betuwsche novellen:

„Het steet mien niks oan; as 'k dat had kunnen veurzien was 't best meugelik gewest da 'k de jong in 's gheel niet in huus had genomen.” „Moar hoe ku'j nou zoo sprêken”, beantwoordde een vrouwenstem de mansstem die 't eerst had gesproken. „Ge weet 'r nog niks af, 't is ligt nog verbeelding; en al was 't zoo...”

„Al was 't zoo!... Al was 't zoo!” viel de eerste in, „nooit van zien lêven! denk ie da 'k mien dern oan zoo'n koale jong zou versmieten? Nee vrouw, wa 'k gedoan heb, he 'k gedoan, en God zal me doar veur zêgenen, dat zal ie; moar, gek zin, dat z'ak niet, doar ku'j over rêkenen.”

Na deze woorden van den eersten spreker volgde er een pauze, van welke gelegenheid wij gebruik

Algemeen handelsblad, 20 december 1861:

Aan eenige novellen van onzen beroemden schrijver J. J. Cremer, is andermaal de eer eener vertaling in het buitenland te beurt gevallen. Dezer dagen toch werden onder den titel van *Scènes villageoises du pays de la Gueldre*, bij den boekhandelaar H. Casterman te Parijs uitgegeven vier zijner novellen, *Deine Meu*, *Wiege Mie*, *de Familie Wessels* en *het Einde*; in het Fransch vertaald door André Carol. Deze stukken zijn goed overgezet.

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 24 november 2017.